

סבא בנים לא היו לפן ולכן גם נכד לא יכול היה להמשיך את שמו. כשנולדה לבתו סינילגה בתה הבכורה, החליטה לקרוא לה אלכסנדרה, כדי לשמח אותו. במוותו השאיר חמישה נכדים ושלוש בנות.

חולה כל היין אשתו רחל (משמאל), צעיר. תצלום נדיר של כל המיטפה. שצולם בחדרו של אלכסנדר פן בדירתו ברחוב דיזנגוף בתל-אביב.

קטוע רגליים בשנתיים האחרונות לחייו בילה פן בבית ובבית-החולים לסירוגין. כשקטעו את רגליו בגלל מחלת הסוכרת, החל דוֹעַץ. לידו: נכדתו אלכסנדרה, שאליה נקשר.

הילדות שלי לא היתה רומה ככלום לילדות של הילדים שלי, ואני חושבת שאפילו לא לילדות של בנות אחרות בגילי. לא צעצועים, לא מתנות, לא פינוקים, לא טיולים עם ההורים. מאז שאני זוכרת את עצמי, היו לי חובות לטפל באבא. לחמם לו את האוכל בצהריים, להגיש לו למיטה, לשמור על שקט כשאבא עובר. נולדתי לאבא משורר, ומשורר זה רבר שגר בבית וכולם סובבים סביבו ורואגים לצרכיו.

אם היו פינוקים בבית הם היו בשביל אבא, אם היתה תשומת-לב היא היתה בשביל אבא, ואם היתה רק ביצה אחת בבית — היא היתה בשביל אבא. אבל עם כל זה, עכשיו אני יודעת שמה שהוצאתי מאבא שלי שקול כנגד כל הדברים שלא היו לו כדי לתת לי, הוא לא היה אב כמו בן המקובל של המילה, וגם בעל הוא לא ידע להיות. לא היתה לו שום מחויבות, לא אל

(המשך בעמוד 36)

שיריו בבית-הספר. נגמרה התקופה שבה היה מחרם עליידי אגודת הסופרים. כואי נדבר על פן, אני מבקשת ממנה. על איזה מהמז' היא שואלת. על האיש היפה ששיגע את הנשים של תל-אביב הקטנה, על המשורר, על האב

בארץ, פסל של ראשו היפה, ציורים שהוא צייר בעצמו. אמרתי לה שבאתי לרבר על אבא שלה. היא מנידה ראשה, ספק משימחה, ספק בעצב. שוב כתבות פיקנטריה? שוב סיפור חייו וסיפור חייה? זה יפה שאת רוצה לכתוב עליו כרי שלא ישכחו אותו, אבל למה את לא כותבת על שירתו, הרי האיש היה קודם כל משורר?

מתעלפת בהלוויה עלייד הקבר. פתוחה של פן נפרדות ממנו הנשים אשר אהב. רובינא ורחל החזיקו מעמד. סינילגה התעלפה ליד קבר אביה, המשורר שאותו למדה להכיר ולאהוב רק כאשר התבגרה. תומך בסינילגה: בעלה, היבואן ארתור אייזנשטייבר.

הקפרן, על האיש החולה שנגמר ביסורים קשים, על מלך-הבילויים, על אוהב החיים שעדי יום מותו לא הכיר אותם? כל-כך הרבה צדדים היו לו — ועוד הוסיפו לו צדדים, אוהבי ושונאי גם יחד.

אז כואי נדבר על הבית שבו גרלת.

לא אב, לא בעל

הבית היה קודם כל אבא, ואחר-כך אני ואמא. בית, שאף פעם לא היה בו מספיק כסף, בית, שממנו אמא יצאה לעבודה עם חושך וחזרה אליו עם חושך. בית, שהיה בו אבא חולה מהיום שאני זוכרת אותו. בית, שהיה בו עוני, צער ומחלות וגם שימחת-חיים.

בערבים החברים היו קופצים, עשרות חברים, משוררים, סופרים, ציירים, נאים, יושבים על הארץ, אוכלים חתיכת דג מלוח, כמה זיתים ובקבוק קוניאק מדיצינאל. אני לא השתתפתי בשמחות האלה, אבל יכולתי להרגיש אותן.

שתיין פן במקומו הקבוע ב' כסית. על שולחנו: כוס תה וכוס קוניאק מדיצינאל.